

10

ZAKŁAD SYSTEMATYKI I FITOGEOGRAFII ROŚLIN NACZYNIOWYCH

Zbigniew Mirek, Marta Mizianty, Wojciech Paul,
Jan J. Wójcicki, Magdalena Zarzyka-Ryszka

Kalendarium

- 1953 Z inicjatywy prof. Władysława Szafera powstaje Zakład Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. W obrębie tej jednostki powstaje Pracownia Flory Polskiej (rośliny naczyniowe). Kierownictwo obejmuje prof. Bogumił Pawłowski.
- 1954 We Wrocławiu powstaje Pracownia Atlasu Flory Polski dla kontynuacji działalności wydawnictwa istniejącego od 1930 roku, kierowana z ramienia Instytutu Botaniki PAN przez prof. Józefa Mądalskiego. Jednostka później włączona do Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych IB PAN.
- 1956 Zmiana nazwy jednostki z Pracowni Flory Polskiej na Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych. Rolę kierownika pełni nadal prof. B. Pawłowski.
- 1969 Objęcie kierownictwa Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych przez prof. Adama Jasiewicza.
- 1984 Przekazanie przez prof. J. Mądalskiego kierownictwa Pracowni Atlasu Flory Polski z siedzibą we Wrocławiu dr Tadeuszowi Tacikowi z Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych IB PAN.
- 1989 Objęcie kierownictwa Atlasu Flory Polski przez dr Andrzeja Chlebickiego.
- 1993 Restrukturyzacja jednostek Instytutu Botaniki. Połączenie Zakładu Zmienności Roślin z Zakładem Systematyki Roślin Naczyniowych w Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych. Objęcie kierownictwa Zakładu przez prof. Jerzego Staszkiwicza. W obrębie jednostki utworzenie dwóch pracowni: Pracowni Zmienności Roślin (kierownik prof. J. Staszkiwicz) i Pracowni Flory Polski (p.o. kierownika dr Zbigniew Mirek). Do Zakładu włączona zostaje również Pracowni Atlasu Flory Polski (kierownik dr A. Chlebicki).
- 1995 Połączenie Pracowni Flory Polski i Pracowni Atlasu Flory Polski w Pracownię Flory Polski i Atlasu (kierownik dr hab. Z. Mirek).

- 1998 Przemianowanie Pracowni Flory Polski i Atlasu na Pracownię Flory Polski i Ikono-
grafii.
- 2000 Utworzenie w ramach Zakładu Systematyki laboratorium analiz molekularnych.
- 2000 Objęcie kierownictwa Zakładu przez prof. Z. Mirka po przejściu prof. J. Staszkiwicza
na emeryturę. Likwidacja odrębności pracowni w Zakładzie.
- 2012 Zmiana nazwy Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych na Zakład Systematyki
i Fitogeografii Roślin Naczyniowych.

HISTORIA ZAKŁADU I TEMATYKA BADAWCZA

W historii Zakładu daje się zauważyć pewne mniej lub bardziej wyraźnie zaznaczające się okresy, tak w sferze organizacyjnej, jak i w tematyce badawczej.

Okres 1953–1954

To czas organizacji i przyjęcia pierwszych pracowników, którzy będą budowali Zakład w jego pierwszym okresie: Ireny Kucowej, Stanisławy Pawłowskiej, Marii Zajac (Sy-
chowej), Tadeusza Tacika i Adama Jasiewicza. Z wyjątkiem I. Kucowej, która przechodzi
do Zakładu jako kustosz likwidowanych zbiorów Muzeum Komisji Fizjograficznej PAU,
przejmowanych przez Instytut (wówczas Zakład) Botaniki, pozostałe osoby to młodzi ab-
solvenci Uniwersytetu Jagiellońskiego, którzy stopniowo będą się doktoryzować u prof.
Bogumiła Pawłowskiego, kierownika Zakładu (Ryc. 1). W tym czasie nakreślone zostają
główne kierunki aktywności badawczej, które trwać będą aż do lat 1990-tych.

Okres 1955–1969

Jest to okres rozwijania nakreślonych na początku kierunków badawczych w oparciu o przy-
jętą wówczas nową kadrę. To także okres doktoratów wykonanych pod kierunkiem prof.
B. Pawłowskiego, który nadal pełni rolę kierownika Zakładu. Wzrost liczbowy kadry w tym
okresie jest niewielki. W roku 1964 przechodzi z UJ do IB PAN wraz z prof. B. Pawłowskim
(po likwidacji dwuetatowości) Halina Piękoś, która doktoryzuje się w roku 1968. Dwie
kolejne osoby przyjęte pod koniec tego okresu to Ludwik Frey (1967) i Marta Mizianty
(1969), którzy doktoryzować się będą już u prof. A. Jasiewicza i stąd przynależą niejako już
do kolejnego okresu. Pod koniec lat 1960-tych Zakład liczy 9 pracowników. Od początku
swego istnienia miał być silnym i wiodącym w Polsce ośrodkiem w zakresie systematyki,
florystyki i fitogeografii; profesor Pawłowski pisał: „systematyka roślin była, jest i pozostanie
podstawą nie do zastąpienia dla wszystkich gałęzi botaniki”. Najważniejszym zadaniem dla
istniejącego wówczas Zakładu Systematyki była kontynuacja dzieła *Flora polska. Rośliny
naczyniowe Polski i Ziem Ościennych*, której wydawanie rozpoczęte zostało jeszcze w 1919 r.

Ryc. 1. Prof. Bogumił Pawłowski w czasie badań terenowych (autor nieznan, fotografia w posiadaniu Z. Mirka).

pod egidą Polskiej Akademii Umiejętności, a zakończone publikacją 14 tomu w 1980 r. Redaktorami poszczególnych tomów (począwszy od tomu VII wydanego w 1955 r.) byli: prof. Władysław Szafer i prof. B. Pawłowski (VII, VIII i IX), prof. B. Pawłowski (X i XI), prof. B. Pawłowski i prof. A. Jasiewicz (XII i XIII), prof. A. Jasiewicz (XIV) (Ryc. 2). W latach 1985–1992 ukazały się nowe wydania tomów III, IV i V pod zmienionym nieco tytułem: *Flora Polski. Rośliny naczyniowe* pod red. prof. A. Jasiewicza. Było to konieczne ze względu na przestarzałe pod względem taksonomicznym i nomenklatorycznym ujęcia tomów I–VI, wydanych jeszcze przed wojną. W roku 1995 ukazał się podsumowujący tom XV, pod redakcją prof. Zbigniewa Mirka (Ryc. 2). Kiedy mowa o *Florze Polski*, trzeba także wspomnieć drugie, zupełnie zmienione, w związku ze zmianą powojennych granic, wydanie klucza *Rośliny polskie*. Dzieło to przygotowywane było już wcześniej, ale ukazało się w roku 1953, inaugurując niejako początek prac Zakładu Systematyki. Mimo, że ukazało

się ono w tym samym zestawie autorskim, to, jak podkreślał później pierwszy z autorów prof. W. Szafer, główny ciężar przygotowania tej edycji spoczywał na prof. B. Pawłowskim. Równolegle w Zakładzie Systematyki opracowywane też były flory regionalne: *Flora Tatr*. Tom 1 [62] (Ryc. 2), *Rośliny Naczyniowe Bieszczadów Zachodnich* [469] (Ryc. 2), *Z zagadnień geobotanicznych Beskidu Niskiego* [115].

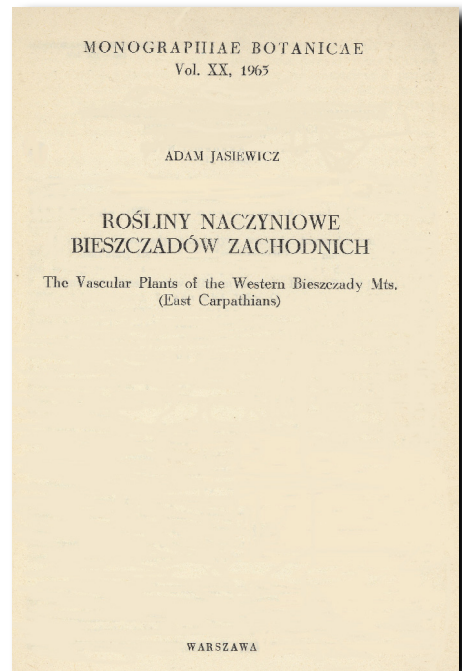
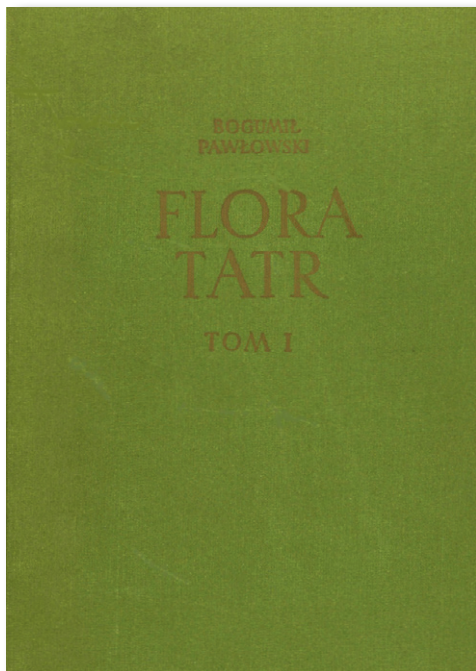
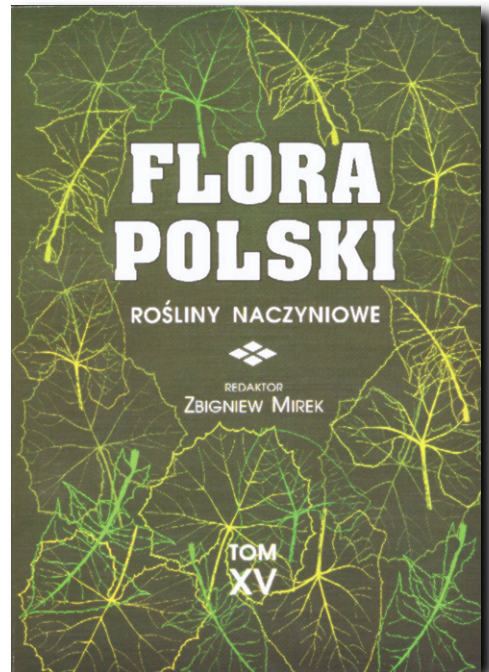
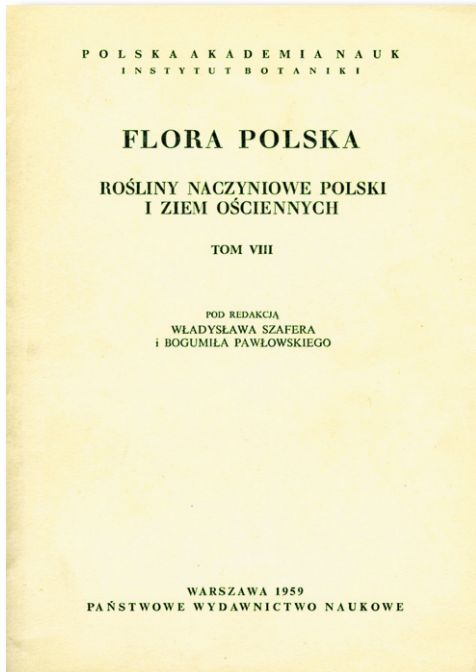
Do ważnych opracowań tego okresu należą też monografie lub szczegółowe opracowania rodzajów w skali Polski lub Europy, jak *Melampyrum* [126, 127], potem pojawiają się dalsze opracowania grup krytycznych: *Scabiosa* [1020], *Hieracium* [1186], *Alchemilla* (liczne prace B. Pawłowskiego – *Polygala*, *Symphytum*), *Rhinanthus* [1008, 1009] i innych rodzajów.

Okres 1969–1992

Jest to czas dość burzliwy dla Zakładu. Prof. A. Jasiewicz zostaje kierownikiem Zakładu. W okresie tym przyjmowani są kolejni pracownicy: Zbigniew Mirek (1972), Maria Pawlus (1977), Małgorzata Jagiełło (1979), Jolanta Mesjasz-Przybyłowicz (1981), Zbigniew Szelaąg (1986), Maria Gostyńska-Jakuszczyńska (1991) i Maria Mandecka (później Gajdek, 1991). Równocześnie kolejne osoby odchodzą z Zakładu, czy to w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego, czy też z innego powodu. Ostatecznie pod koniec tego okresu zostaje w Zakładzie już tylko jedna osoba z tytułem magistra – M. Mandecka, co ostatecznie, w powiązaniu z podobieństwem tematyki, decyduje o połączeniu Zakładu Systematyki z Zakładem Zmienności. W tym okresie doktoraty uzyskują: L. Frey, M. Mizianty, M. Pawlus, M. Jagiełło, J. Mesjasz-Przybyłowicz oraz Teresa Jasińska.

Wydawane są kolejne tomy *Flory polskiej* (XII–XIV). Powstają też opracowania krytycznych grup flory. W połowie lat 1980. wzrosło zainteresowanie zagrożeniem flory i Zakład podjął badania, a także zaczął koordynować w skali ogólnopolskiej, tematy dotyczące gatunków rzadkich i zagrożonych we florze Polski. W 1988 r. ukazała się pierwsza publikacja na ten temat, w której A. Jasiewicz przedstawił szczegółowo założenia projektu [1694]. Wszystkie opracowania gatunków zawarte w tej pracy zostały przygotowane przez autorów spoza Instytutu Botaniki PAN (tom 33, zeszyt 3–4 *Fragmenta Floristica et Geobotanica*). W późniejszych latach tematyka ta została przejęta przez Zakład Ekologii, w ścisłej jednak współpracy z Zakładem Systematyki.

Prowadzono intensywne badania liczb chromosomów – w rezultacie podano liczby dla około 150 taksonów roślin naczyniowych z Polski i innych obszarów Europy (w tym 8 liczb nowych dla nauki i 24 dla Polski) [898, 1029, 1056, 1225, 1312, 1375]. W ramach badań kariologicznych przeprowadzono pierwsze prace taksonomiczne z zastosowaniem metody analizy kariotypu [1108]. Na podkreślenie zasługują podjęte w tym okresie pionierskie prace dotyczące analizy wzorów prążkowych chromosomów roślin [1506]; opublikowano także bibliografię prac dotyczących wzorów prążkowych chromosomów roślin naczyniowych, które ukazały się w literaturze światowej od początku stosowania tej metody (1970) do roku 1980 [1446, 1447, 1505, 1506]. W latach 1987–1993 ukazało się wiele prac Z. Mirka związanych z florą Tatr.

Ryc. 2. Opracowania naukowe Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych opublikowane w latach 1955–1995.

Okres 1993–2000

Kierownictwo Zakładu przejął w tym okresie prof. dr hab. Jerzy Staszkiewicz (Ryc. 3). W tym czasie do Zakładu trafiają kolejne osoby: Elżbieta Cieślak (1993) i Wojciech Paul (1995) – późniejsi doktoranci Z. Mirka oraz Magdalena Szczepaniak (1994) i Beata Paszko (1996) – późniejsze doktorantki M. Mizianty i L. Freya. W wyniku restrukturyzacji w 1993 r. połączono jednoosobowy wówczas Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych z Zakładem Zmienności Roślin liczącym wtedy kilkanaście osób, a w 1995 roku włączono do Zakładu wrocławską Pracownię Atlasu Flory Polski. Powstał w ten sposób Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych z dwiema pracowniami: Pracownią Zmienności Roślin (kierownik: prof. J. Staszkiewicz z dotychczasowym zespołem tego Zakładu (patrz: szczegółowe opracowanie w materiałach dotyczących Zakładu Zmienności) i Pracownią Flory Polski (przejmującą schedę po dotychczasowym Zakładzie Systematyki) – kierownik: prof. Z. Mirek), którą należało budować od nowa, gdyż w praktyce pozbawiona była kadry. Do końca lat 90. jednostka zmieniała swoją nazwę jeszcze dwukrotnie.

Ryc. 3. Jubileusz 80-lecia urodzin prof. Jerzego Staszkiewicza – kierownika Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych w latach 1993–2000. Życzenia składa ówczesny dyrektor IB PAN prof. Zbigniew Mirek, 2009 (Fot. K. Romejko-Hurko).

Pracownia Flory Polski

1. Kontynuowano prace związane z przygotowaniem kolejnych tomów dzieła: *Flora Polski. Rośliny naczyniowe. Nowa Seria* (Z. Mirek, E. Cieślak, W. Paul, M. Mandecka).

2. Opracowywano regionalne flory dla monografii: *Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego* [8583] (Ryc. 4), *Przyroda Popradzkiego Parku Krajobrazowego* [8595] oraz do oddzielnie opublikowanych *Roślin naczyniowych Masywu Śnieżnika i Gór Białskich* [2786] (Ryc. 4).

3. Analizowano zmienność i taksonomię krytycznych gatunków roślin naczyniowych: *Veronica hederifolia* s. lato, *Caltha* (E. Cieślak), *Camelina*, *Glyceria*, *Milium*, *Neslia*, *Phleum*, *Sanguisorba minor* s. lato (M. Mandecka), *Symphytum officinale* (Z. Mirek), *Hieracium* (Z. Szelağ), *Ranunculus oreophilus* (Łukasz Wilk).

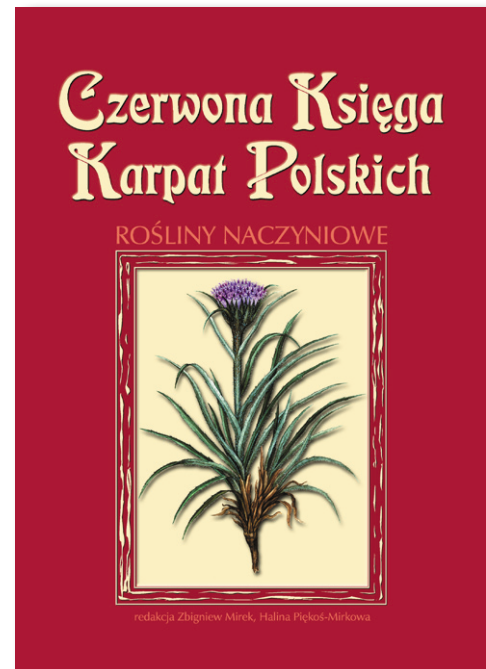
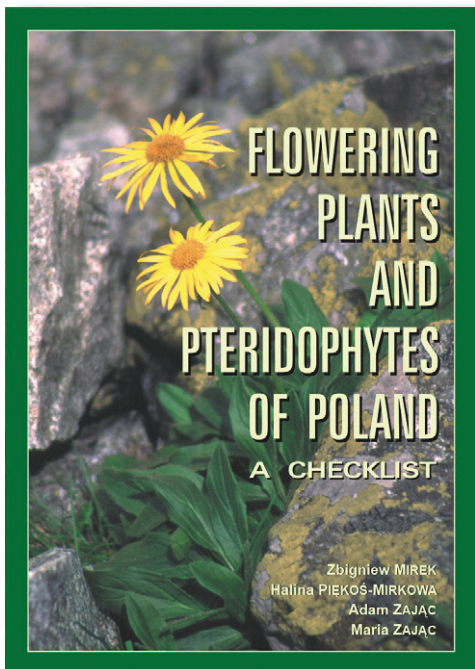
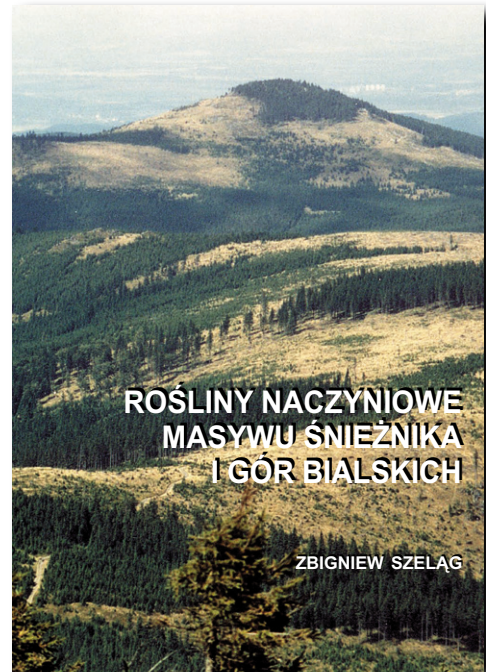
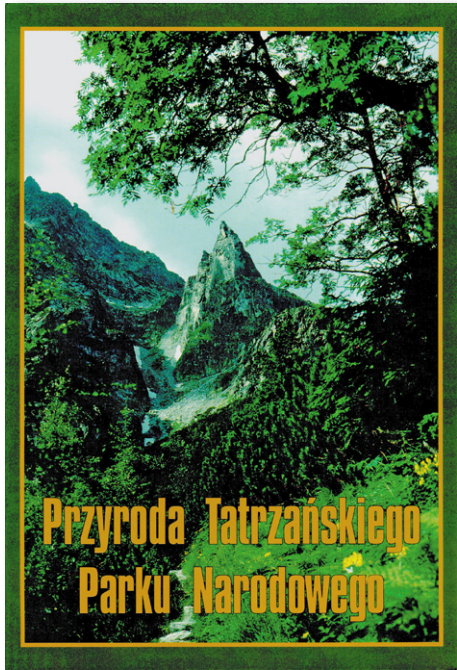
Okres 2000–2012

Opiekę nad Zakładem przejmuje prof. Z. Mirek. W tym czasie zatrudnieni zostają kolejni pracownicy naukowcy: Agnieszka Nickel (2005), Wojciech Bieniek i Michał Combik (2008). Doktoryzują się także kolejne osoby, które tu pracują lub trafiają do pracy w innych placówkach: E. Cieślak (2001), W. Paul (2002), A. Nickel (2005) i Michał Ronikier (2005), Dariusz Wróbel (2006), Agata Smieja (2009), Piotr Kiełtyk (2010), Agnieszka Habel (2011), Joanna Sosnowska (2012) (promotor – prof. Z. Mirek), W. Bieniek (2010, promotor – prof. M. Mizianty), B. Paszko (promotor – prof. L. Frey); a obecnie także: Agnieszka Baca, Anna Delimat, Magdalena Bregin, Dominika Kustoszczyk i Edward Walusiak (promotor – prof. Z. Mirek).

W roku 2000 zlikwidowano podział Zakładu na Pracownie. W 2000 roku powstaje najpierw skromne, później (2007) rozbudowane laboratorium molekularne (od 2007 roku w zmodernizowanych i powiększonych pomieszczeniach) (Ryc. 5). Realizowane są w nim analizy populacyjne, biogeograficzne i filogenetyczne, a także badane są sekwencje chloroplastowego DNA w ramach zadania „Barcoding flory Polski” (Z. Mirek, M. Combik, W. Bieniek). Badania z użyciem analiz molekularnych obejmują coraz większy obszar geograficzny: od całego łuku Karpat po Eurazję (W. Bieniek, E. Cieślak, Z. Mirek, B. Paszko, W. Paul, M. Ronikier, Z. Szelağ, J. J. Wójcicki). W 2012 roku zmieniono nazwę Zakładu na Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych, lepiej oddającą tematykę obecną od początku w profilu Zakładu.

W omawianym okresie kontynuowano prace prowadzone w dotychczasowych dwóch Pracowniach. W tym okresie ukazują się duże syntetyczne opracowania z udziałem pracowników Zakładu: *Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist* [3000] (Ryc. 4), *Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe* [8601], *Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe* [8642] (Ryc. 4), syntetyczne opracowania poświęcone trawom czy pierwsze prace z zastosowaniem metod molekularnych.

Główne tematy badawcze realizowane w Zakładzie Systematyki w tym czasie to:

Ryc. 4. Przykładowe opracowania naukowe Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych opublikowane w latach 1993–2012.

Ryc. 5. Laboratorium molekularne Zakładu Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych (Fot. K. Kozielec).

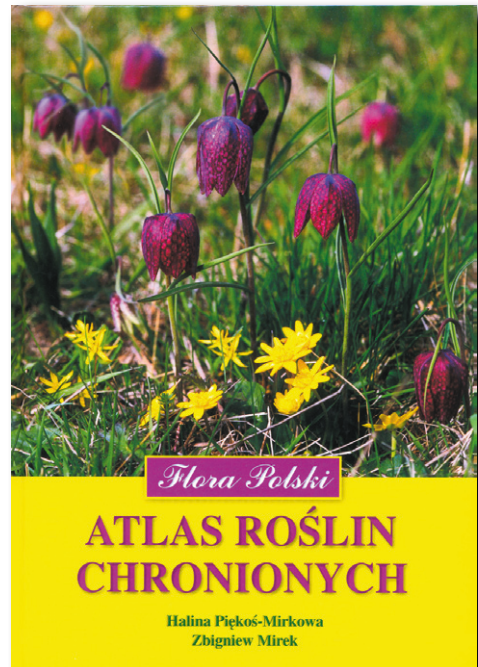
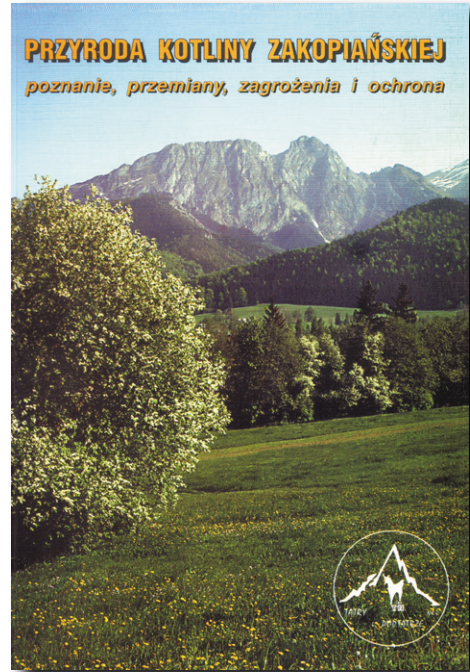
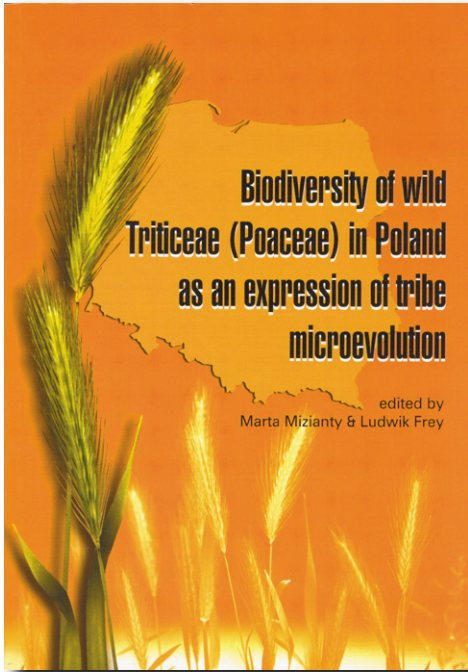
- (1) Prace związane z przygotowaniem kolejnych tomów dzieła: *Flora Polski. Rośliny naczyniowe. Nowa Seria* (Z. Mirek, L. Frey, B. Paszko, M. Szczepaniak, E. Cieślak, W. Paul),
- (2) Kontynuacja badań nad zmiennością i taksonomią krytycznych gatunków roślin naczyniowych (*Caltha* (E. Cieślak), *Veronica hederifolia* s. lato (E. Cieślak, Z. Mirek), *Camelina*, *Glyceria*, *Milium*, *Neslia*, *Phleum*, *Symphytum officinale* (Z. Mirek), *Sanguisorba* (M. Mandecka, Z. Mirek), *Rhinanthus* (M. Mizianty), *Euphrasia*, *Centaurea*, *Pinus*, *Picea*, *Larix* (J. Staszkieicz), *Hieracium* (Z. Szelał), *Bolboschoenus*, *Cardamine*, *Cuscuta*, *Trapa* (współczesne i kopalne) i kompleks *Saxifraga moschata-exarata* (J. J. Wójcicki), *Ranunculus oreophilus* (Z. Mirek, Ł. Wilk). Studia taksonomiczne nad rodzajem *Trapa* obejmujące materiały z Europy, Azji i Afryki oraz nad rodziną *Trapaceae* w trzeciorzędzie Europy i Azji (J. J. Wójcicki),
- (3) Badania nad biosystematyką traw z Polski i innych obszarów Europy obejmujące zagadnienia taksonomiczne, chorologiczne i populacyjne rodzajów: *Molinia*, *Deschampsia*, *Avenula*, *Trisetum*, *Koeleria*, *Avena*, *Aira*, *Holcus*, *Agrostis*, *Leymus*, *Agropyron*, *Dactylis*, *Hordelymus*, *Hordeum*, *Elymus* (L. Frey, M. Mizianty, M. Szczepaniak), *Brachypodium*, *Calamagrostis* (B. Paszko), a także badania zmienności genetycznej wybranych taksonów traw w Polsce i poza jej granicami: *Elymus repens*, *Elymus hispidus*, *Melica* sp. (M. Szczepaniak), *Elymus caninus* (M. Mizianty),

- Hordeum murinum* (M. Mizianty, W. Bieniek), *Calamagrostis* – sekcje *Deyeuxia* i *Calamagrostis* (B. Paszko). Szczególną uwagę poświęcono rewizji taksonomicznej plemienia *Triticeae* (M. Mizianty, W. Bieniek, L. Frey, M. Szczepaniak, B. Paszko) (Ryc. 6),
- (4) Rozmieszczenie rzadkich gatunków traw w Polsce: *Beckmannia*, *Ventenata*, *Vulpia*, *Scolochloa* (L. Frey, B. Paszko),
  - (5) Filogeografia molekularna oraz genetyka populacyjna roślin: badania zmienności genetycznej gatunków na całym lub znacznej części zasięgu – *Cochlearia polonica*, *C. pyrenaica*, *C. tatrae* (E. Cieślak, M. Ronikier), *Galium sudeticum*, *G. cracoviense* (Z. Szelaąg, E. Cieślak), *Hieracium* spp. (M. Ronikier, Z. Szelaąg), *Pulsatilla vernalis*, *Androsace obtusifolia* (M. Ronikier), *Saxifraga hirculus* (E. Cieślak), *Viola uliginosa* (E. Cieślak, W. Paul, M. Ronikier), *Dentaria glandulosa*, *Leucanthemum waldsteinii* (Z. Mirek, G. Korbecka), *Saxifraga perdurans* (E. Cieślak, Z. Mirek), *Festuca carpatica* (Z. Mirek, M. Ronikier), *Solidago virgaurea* s. lato (M. Combik, P. Kiełtyk, Z. Mirek), *Scilla bifolia* (A. Baca, M. Combik, Z. Mirek), *Artemisia eriantha* (M. Combik, Z. Mirek), *Saxifraga paniculata*, *Empetrum*, *Vaccinium*, *Anthoxanthum odoratum-alpinum* (M. Combik, Z. Mirek). Prowadzona jest również analiza filogeograficzna *Hordeum murinum* (W. Bieniek), wybranych przedstawicieli *Triticeae* (W. Bieniek, M. Mizianty, L. Frey) oraz kserotermicznych gatunków w Europie Środkowej (E. Cieślak, W. Paul).
  - (6) Badania taksonomiczno-filogeograficzne endemitów flory Polski i endemitów Karpat (Z. Mirek),
  - (7) *Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe* [8642]. (Ryc. 4). Pracownicy Zakładu przygotowali do niej opracowania kilkudziesięciu gatunków (E. Cieślak, L. Frey, Z. Mirek, W. Paul),
  - (8) Badania nad systematyką rodzaju *Euphrasia* (J. Staszekiewicz),
  - (9) Kontynuacja badań nad florą Pirynu (Z. Szelaąg).

Aktualna kadra Zakładu liczy łącznie 17 pracowników, w tym naukowych: prof. dr hab. Zbigniew Mirek – kierownik, dr inż. Wojciech Bieniek, dr Elżbieta Cieślak, dr Michał Combik, prof. dr hab. Ludwik Frey, prof. dr hab. Marta Mizianty, dr Beata Paszko, dr Wojciech Paul, dr Magdalena Szczepaniak, dr Magdalena Zarzyka-Ryszka oraz technicznych: mgr Lucyna Musiał, dr Agnieszka Nickel, inż. Kaj Romejko-Hurko, mgr inż. Jolanta Urbanik, dr Jan J. Wójcicki i obsługujących zielnik: Danuta Cyganek i Beata Nęcka. Z Zakładem współpracują: emerytowany prof. dr hab. Jerzy Staszekiewicz oraz mgr Łukasz Wilk.

NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA

Pracownicy Zakładu są autorami blisko 900 publikacji oryginalnych, około 460 popularyzacyjnych, 30 recenzji wydawniczych oraz 150 komunikatów konferencyjnych. Wiele publikacji znajduje się w grupie niezwiązanej ściśle z głównym nurtem działalności

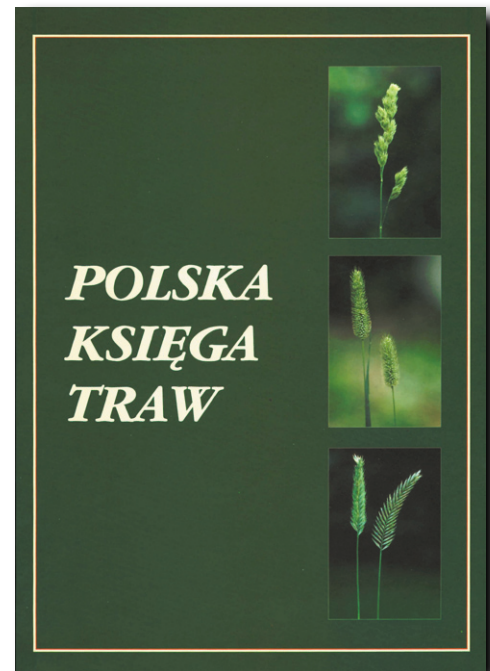
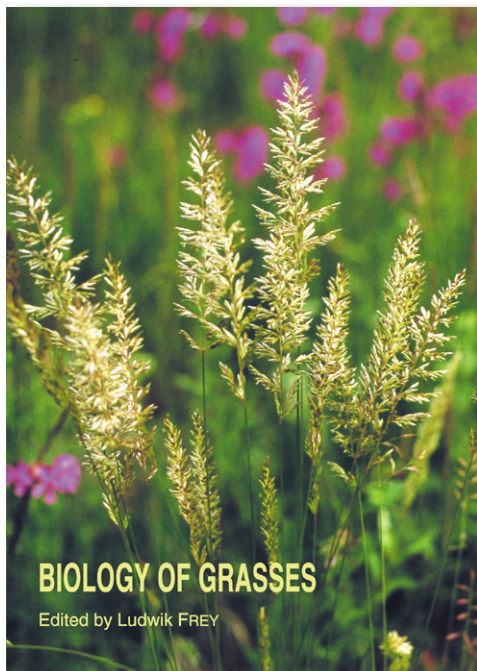
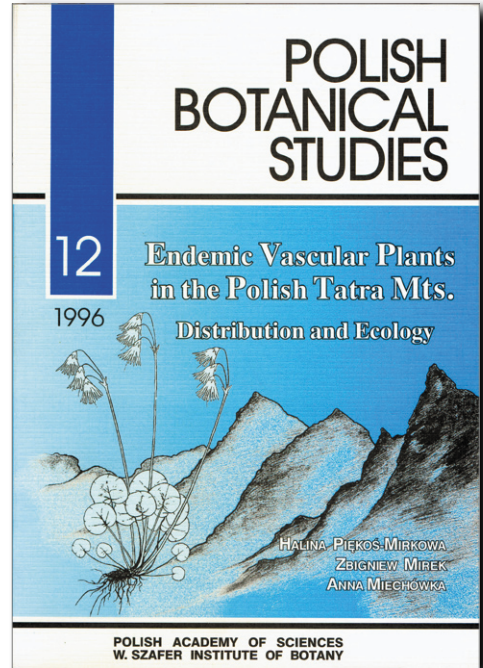
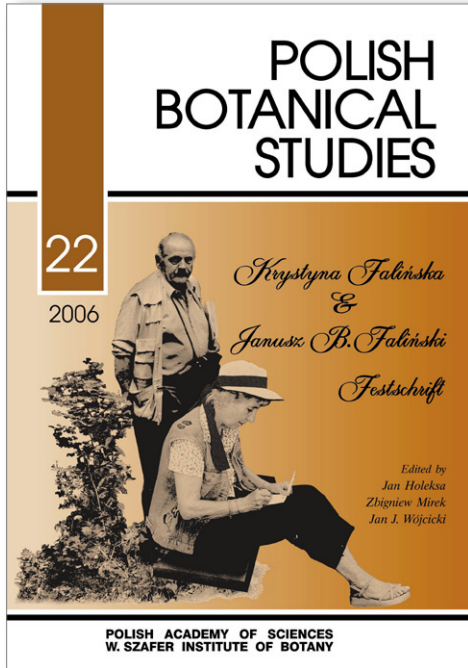
Ryc. 6. Przykładowe opracowania naukowe Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych opublikowane w ostatnim 10-leciu jego działalności.

naukowej Instytutu. Publikacje naukowe to w znacznej mierze opracowania taksonomiczno-florystyczne, fitogeograficzne oraz opracowania rodzajów i gatunków do *Flory Polski*, dwóch wydań *Polskiej czerwonej księgi roślin*, *Czerwonej księgi Karpat polskich. Rośliny naczyniowe* (Ryc. 4), jak też wiele innych publikacji, głównie publikowanych w języku angielskim.

Poza tym pracownicy Zakładu byli i są autorami wielu monografii i rozdziałów w książkach. Na ogólną liczbę publikacji składają się również liczne prace popularnonaukowe i recenzje (942), a także abstrakty (106).

Do najważniejszych dzieł, których autorami, redaktorami lub ważnymi współautorami byli pracownicy Zakładu zaliczyć należy:

- (1) *Flora polska* [8524–8526, 8530, 8532, 8533, 8537], nowe wydanie *Flora Polski. Rośliny naczyniowe* [8540, 8545, 8559] oraz tom podsumowujący [8575] (Ryc. 2),
- (2) dwa kolejne wydania krytycznej, adnotowanej listy roślin naczyniowych Polski: *Vascular plants of Poland. A checklist* (1995) i *Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist* [3000] (Ryc. 4),
- (3) szereg regionalnych monografii florystycznych: Bieszczady Zachodnie [469] (Ryc. 2), fragmenty Tatr i Gór Świętokrzyskich [629, 776], Kotlina Zakopiańska [1660] (Ryc. 6), Masyw Śnieżnika i Góry Bialskie [2786], Pogórze Spiskie [3585] (Ryc. 6),
- (4) pierwszy tom dzieła *Flora Tatr* (drugi nie został dokończony z powodu śmierci autora, B. Pawłowskiego) (Ryc. 2),
- (5) opracowania wybranych taksonów do dzieła *Flora Europaea* (S. Pawłowska, B. Pawłowski, A. Jasiewicz),
- (6) opracowania i monografie, dotyczące gatunków rzadkich i zagrożonych we florze Polski, w tym opracowań taksonów dla *Polskiej czerwonej księgi roślin* [8570, 8601] i *Czerwonej księgi Karpat – Rośliny naczyniowe* [8642] (Ryc. 4) oraz gatunków chronionych (np. Ryc. 6) i inwazyjnych,
- (7) polski przekład *Międzynarodowego Kodeksu Nomenklatury Botanicznej* (T. Tacik),
- (8) zainicjowane i redagowane serie wydawnicze: *Biodiversity of Poland* (11 tomów), *Biodiversity of the Tatra National Park* (2 tomy), *Biodiversity of the Carpathians* (1 tom, drugi w przygotowaniu), *Polish Botanical Studies* (27 tomów) (Ryc. 7), *Polish Botanical Studies, Guidebook Series* (kontynuowany jako *Botanical Guidebooks*, 30 tomów), *Invasive species in Poland*,
- (9) większość roczników *Fragmenta Floristica et Geobotanica*, *Fragmenta Floristica et Geobotanica Series Polonica* i 8 tomów *Supplementa*,
- (10) opracowania poświęcone zjawisku endemizmu i endemitom flory Polski i Europy: *Der Endemismus in der Flora der Alpen, der Karpaten und der Balkanischen Gebirge* [660], *Endemic vascular plants in the Polish Tatra Mts. – distribution and ecology* [2424] (Ryc. 7), *Endemic taxa of vascular plants in the Polish Carpathians* [3174], *Endemic vascular plants in the Polish Carpathians – threat and conservation*

Ryc. 7. Opracowania naukowe Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych opublikowane w ostatnim 10-leciu jego działalności.

[3495], *Distribution patterns and habitats of endemic vascular plants in the Polish Carpathians* [4029],

- (11) monograficzne i seryjne opracowania taksonomiczne: *Crataegus* (M. Gostyńska-Jakuszevska), *Dactylorhiza* (M. Jagiełło), *Melampyrum*, *Ranunculus* (A. Jasiewicz),: *Rhinanthus* (M. Mizianty), *Calamagrostis* (B. Paszko), *Festuca ovina* agg. (M. Pawlus), *Saxifraga* (S. Pawłowska), *Alchemilla*, *Delphinium*, *Erigeron*, *Polygala*, *Symphytum*, *Thymus* (B. Pawłowski), *Dryopteris* (H. Piękoś-Mirkowa), *Podocarpus angustifolius* s. lato (J. Staszkiwicz), *Myosotis* (M. Sychowa), *Hieracium* (Z. Szeląg), *Mentha* (T. Tacik), *Trapa* (J. J. Wójcicki),
- (12) serię opracowań dotyczących traw, w tym syntetyczne dzieło *Księga polskich traw/ The book of Polish grasses* pod red. L. Freya. Do serii tej należą też opracowania pokonferencyjne z organizowanych przez pracowników Zakładu (prof. L. Frey i prof. M. Mizianty, a od 2010 roku dr M. Szczepaniak i dr B. Paszko) co dwa lata (od 1993 roku) ogólnopolskich spotkań dotyczących problematyki traw (Ryc. 7 i 8),
- (13) opracowania filogeograficzne i taksonomiczne sporządzone z użyciem technik molekularnych (np. *Hordeum murinum* agg. (W. Bieniek), *Cochlearia polonica* (E. Cieślak

Ryc. 8. Jubileuszowe X spotkanie w 2009 roku poświęcone trawom połączone z pożegnaniem dwójki pracowników Zakładu – prof. Marty Mizianty i prof. Ludwika Freya (inicjatorów i organizatorów ośmiu pierwszych spotkań). Z lewej (w tle) dr Wojciech Bieniek, w środku prof. Konrad Wołowski – dyrektor IB PAN (Fot. K. Romejko-Hurko).

Ryc. 9. Jeden z wielu opisanych przez prof. Bogumiła Pawłowskiego gatunków przywrotników – *Alchemilla ladislai* (przywrotnik Władysława – nazwa nadana na cześć prof. Władysława Szafera) – w zbiorach zielnika roślin naczyniowych KRAM (Fot. K. Romejko-Hurko).

et al.), *Campanula alpina*, *Pulsatilla vernalis* (M. Ronikier i in.), prace nad przestrzennymi wzorcami różnych poziomów bioróżnorodności w ramach konsorcjum IntraBioDiv).

Zakład Systematyki został powołany do badań w zakresie systematyki, florystyki i fitogeografii. Znaczącymi osiągnięciami w tym obszarze badań jest niewątpliwie liczba opisanych taksonów i utworzonych kombinacji nomenklatorycznych. Na przestrzeni historii Zakładu jego pracownicy opisali łącznie 204 nowe dla nauki taksony w randze rodzajów, sekcji, podsekcji, serii, podserii, gatunków, podgatunków, odmian, pododmian i form. Utworzyli

też 172 nowe kombinacje gatunkowe, podgatunkowe i na poziomie niższym (z tej liczby nieliczne opisy nowych taksonów roślin naczyniowych były dokonane przez pracowników Zakładu Zmienności Roślin i Zakładu Ekologii). Nie wszystkie nowe nazwy i utworzone kombinacje zachowały swą ważność, ale ich liczba odzwierciedla aktywność pracowników Zakładu na polu taksonomii. Największe osiągnięcia w tym zakresie ma prof. B. Pawłowski (129 taksonów nowo opisanych i 57 kombinacji) (Ryc. 9), znaczący wkład mają tu także: T. Tacik, A. Jasiewicz, Z. Szelaża, J. J. Wójcicki i in. (por. Aneks I. F).

WSPÓLPRACA Z OŚRODKAMI KRAJOWYMI

Ogólnopolski charakter wielu przedsięwzięć podejmowanych w Zakładzie wymagał współpracy z wieloma innymi ośrodkami krajowymi o podobnym profilu. Instytut, ze względu na istniejącą tradycję, był tu często instytucją wiodącą i koordynującą, ale równocześnie współpracującą blisko z wieloma podmiotami. Dotyczyło to głównie prac wymienionych poniżej.

Prace nad dziełem *Flora polska*, koordynowane przez redaktorów tej książki – prof. W. Szafera, prof. B. Pawłowskiego i prof. A. Jasiewicza, a potem kontynuowane przez redaktora nowego wydania *Flory* – prof. Z. Mirka, od samego początku opierały się na współpracy z innymi polskimi ośrodkami. Większość opracowań wykonywana była przez botaników z Zakładu i Instytutu Botaniki PAN, a także botaników krakowskich z innych instytucji (Uniwersytet Jagielloński, Wyższa Szkoła Pedagogiczna/Uniwersytet Pedagogiczny, Akademia Rolnicza/Uniwersytet Rolniczy). Znaczący udział w powstaniu dzieła mieli też botanicy z ośrodków: poznańskiego, wrocławskiego, warszawskiego i katowickiego.

Zagadnienia opracowywane w skali ogólnopolskiej, jak np. dotyczące gatunków rzadkich i zagrożonych we florze Polski, koordynowane lub współkoordynowane były przez pracowników Zakładu. W 1988 r. ukazała się publikacja A. Jasiewicza [1694], stanowiąca pierwszą część opracowania na ten temat, natomiast najnowsza, trzecia wersja (*Czerwona lista roślin i grzybów w Polsce*), powstała pod red. Z. Mirka, K. Zarzyckiego, W. Wojewody i Z. Szelaży ukazała się w 2006 roku [8625]. W 2008 roku ukazała się *Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe* [8642].

Całość przedsięwzięcia dotyczącego serii dzieł (11 tomów) obejmujących listy gatunków z różnych grup świata żywego, wchodzących tradycyjnie w zakres zainteresowania botaniki, pod wspólnym tytułem *Biodiversity of Poland*, realizowana była pod kierunkiem Z. Mirka z szerokim udziałem wszystkich ośrodków akademickich kraju. Zakład skupiał się jednak głównie na pracach poświęconych roślinom naczyniowym. Pokłosiem tych prac było wydanie w ramach wspomnianej serii drugiej edycji krytycznej listy roślin naczyniowych *Flowering plants and pteridophytes in Poland. A checklist* [3000] (Ryc. 4), zrealizowanej we współpracy z Instytutem Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego i przy udziale kilku innych ośrodków akademickich.

Od wielu lat prace zmierzające do opublikowania dzieła *Rośliny naczyniowe Polski – terenowy klucz do oznaczania roślin* realizowane są w ścisłej współpracy z Instytutem

Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz innymi ośrodkami krajowymi. Pieczę nad tym zadaniem sprawuje prof. Z. Mirek.

Kooperacja z innymi instytucjami i instytutami krajowymi obejmowała i nadal obejmuje prace w zakresie ochrony gatunków rzadkich i zagrożonych (Instytut Ochrony Przyrody PAN – E. Cieślak, Z. Mirek, W. Paul, M. Ronikier, J. Urbanik i in.) oraz badania dotyczące anatomii, cytologii, kariologii i zmienności genetycznej wybranych gatunków i ich grup (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Centrum Zachowania Bioróżnorodności i Ogród Botaniczny PAN w Powsinie, Uniwersytet Gdański – W. Bieniek, E. Cieślak, L. Frey, M. Mizianty, M. Szczepaniak).

WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

Od początku swego istnienia, tj. od 1953 roku Zakład współpracował z licznymi naukowymi ośrodkami zagranicznymi. Było to możliwe dzięki szerokim kontaktom prof. W. Szafera i prof. B. Pawłowskiego. Szeroką współpracę z ośrodkami botanicznymi w większości krajów europejskich utrzymywał od początku działalności profesor B. Pawłowski (w szczególności z Austrią, Bułgarią, Francją, Jugosławią, Niemcami, Rumunią, Słowacją, Szwajcarią, Ukrainą oraz wieloma innymi) i współpraca ta jest obecnie kontynuowana.

Współpraca z zagranicą przejawiała się często podpisanymi oficjalnymi planami współpracy z ośrodkami zagranicznymi, np. pięcioletnim z Włochami czy dwuletnim ze Słowenią dotyczącymi szeroko zakrojonych badań rodzaju *Dactylis* (M. Mizianty) oraz długoterminowymi – z partnerami z różnych ośrodków naukowych (Austria, Chiny, Czechy, Grecja, Hiszpania, Japonia, Niemcy, Rosja, Rumunia i Węgry) nad problemem “The family *Trapaceae* in the Tertiary of Eurasia” (J. J. Wójcicki) czy też badań endemitów Karpat i rozmieszczenia wysokogórskiej flory Karpat (Rumunia, Słowacja, Ukraina – Z. Mirek) i współpracy w ramach badań nad filogeografią roślin górskich w Europie (Szwajcaria, Hiszpania – M. Ronikier).

Pracownicy Zakładu Systematyki uczestniczyli również w kilku międzynarodowych programach naukowych: w ramach 5. Programu Ramowego UE LACOPE (Z. Mirek, W. Paul, Ł. Wilk), w ramach 6. Programu Ramowego UE INTRABIODIV (Z. Mirek, M. Ronikier, E. Cieślak, Z. Szelağ, G. Korbecka, Ł. Wilk), w ramach IPA (Z. Mirek, W. Paul, M. Ronikier, A. Nikel, Ł. Wilk), w projekcie UE ECOCHANGE (Z. Mirek, M. Ronikier, E. Cieślak) i w programie EDIT (Z. Mirek, J. J. Wójcicki) (por. Aneks II).

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I POPULARYZATORSKA

Od początku istnienia Zakładu przygotowanie młodej kadry do prowadzenia badań naukowych na odpowiednim poziomie pozostawało w polu szczególnego zainteresowania. W pierwszych dekadach stopnie naukowe pod kierunkiem pracowników Zakładu uzyskiwali

pracownicy jednostki, z czasem działalność ta znacznie poszerzyła się. Ważną rolę dla całego Instytutu odgrywa Międzynarodowe Studium Doktoranckie powołane do istnienia w 2000 roku z inicjatywy ówczesnego dyrektora Instytutu (prof. Z. Mirka). Tematyka realizowanych rozpraw doktorskich dotyczyła głównie zmienności i rozmieszczenia gatunków na obszarze Polski i całego zasięgu występowania, taksonomii i chorologii wybranych kompleksów roślin naczyniowych, później także zagadnień fitogeograficznych, zróżnicowania genetycznego i fitogeografii roślin. W czasie całej historii Zakładu powstało łącznie 20 doktoratów. Pierwsze doktoraty, mimo iż były realizowane w Zakładzie pod promotorstwem prof. B. Pawłowskiego, bronione były ze względu na brak odpowiednich uprawnień, na Uniwersytecie Jagiellońskim, później postępowania odbywały się przed Radą Naukową Instytutu Botaniki PAN. Uzyskały je następujące osoby (w nawiasach podano rok obrony i promotora): M. Sychowa (1962, B. Pawłowski), T. Tacik (1962, B. Pawłowski), H. Piękoś (1968, B. Pawłowski), L. Frey (1974, A. Jasiewicz), M. Mizianty (1978, A. Jasiewicz), M. Pawlus (1983, A. Jasiewicz), M. Jagiełło (1986, A. Jasiewicz), E. Cieślak (2001, Z. Mirek), W. Paul (2002, Z. Mirek), M. Szczepaniak (2002, M. Mizianty), B. Paszko (2003, L. Frey), D. Wróbel (2006, Z. Mirek), A. Nikel (2005, Z. Mirek), M. Ronikier (2005, Z. Mirek), A. Smieja (2009, Z. Mirek), W. Bieniek (2010, M. Mizianty), P. Kiełtyk (2010, Z. Mirek), A. Habel (2011, Z. Mirek), J. Sosnowska (2012, Z. Mirek); A. Baca (2013, Z. Mirek). Aktualnie pod promotorstwem Z. Mirka realizowane są kolejne doktoraty: M. Bregin, A. Delimat, D. Kustosz i E. Walusiaka.

Wprawdzie w ramach placówek Akademii nie prowadzi się stałych zajęć dydaktycznych, niektórzy z pracowników udzielają się na tym polu. Jest to ważna w historii Zakładu forma działalności dydaktycznej. Pierwszy kierownik Zakładu, prof. B. Pawłowski, związany wcześniej z Uniwersytetem Jagiellońskim, prowadził przez wiele lat, początkowo jako pracownik etatowy tej uczelni, a potem nieodpłatnie, regularne wykłady i zajęcia terenowe z botaniki. Organizował także cieszące się dużą popularnością wycieczki botaniczne z Kołem Przyrodników UJ. Corocznie prowadził również w latach 60. ubiegłego wieku, aż do swej śmierci, 2–3-dniowe zajęcia terenowe w Tatrach w ramach ogólnopolskich miesięcznych praktyk naukowych, organizowanych przez Uniwersytet Jagielloński w Obidowej (Gorce). Obecnie pracownicy Zakładu prowadzą (lub prowadzili) także wykłady na Międzynarodowym Studium Doktoranckim Nauk Przyrodniczych PAN w Krakowie (E. Cieślak, L. Frey, M. Mizianty, Z. Mirek, B. Paszko, W. Paul, M. Ronikier) oraz wykłady monograficzne na Wydziale Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej pt. „Ochrona przyrody i środowiska przyrodniczego” (Z. Mirek – od 2002), na studiach podyplomowych Politechniki Krakowskiej (Z. Mirek) oraz Akademii Rolniczej (Z. Mirek) i w ramach Akademii Ochrony Przyrody organizowanej przez Instytut Ochrony Przyrody PAN (Z. Mirek). Osobno warto wymienić kurs dla studentów AGH w Krakowie „Podstawy metod molekularnych – analizy DNA” zorganizowany w latach 2004 i 2009 przez E. Cieślak i M. Ronikiera. W latach 90-tych ubiegłego wieku oraz w ostatnich dwunastu latach, niektórzy z pracowników Zakładu prowadzili także okazjonalne wykłady i odczyty dla uczniów gimnazjalnych i licealnych (L. Frey, Z. Mirek, J. Staszkiwicz, W. Paul).

Ryc. 10. Grupa uczestników ogólnoeuropejskiej VI Konferencji Planta Europa (Kraków, maj 2011) podczas jednej z sesji terenowych w Ojcowskim Parku Narodowym. Od lewej: Jerzy Partyka (z-ca dyrektora OPN), prof. Zbigniew Mirek (członek Komitetu Sterującego), Jan Willem Sneep (dyrektor generalny Planta Europa), Galina Pronkina i Anca Sârbu (prezydent Planta Europa) (autor nieznany, fotografia w posiadaniu Z. Mirka).

Działalność popularyzatorska także należy do tradycji Zakładu i miała miejsce, z różnym natężeniem, w całej jego historii. Szczególnie mocno zaznaczyła się w ostatnim ćwierćwieczu. Obejmuje ona bardzo różne formy aktywności pracowników Zakładu (różnorodne publikacje popularno-naukowe, organizacje wystaw i in.), które dziś zalicza się do szeroko pojętej edukacji ekologicznej. W zależności od swojego „temperamentu popularyzatorskiego” różni pracownicy z różną intensywnością angażowali się na tym polu. Z początków aktywności Zakładu (lata 50. i 60. ubiegłego wieku) warto wymienić publikacje profesora B. Pawłowskiego poświęcone roli geobotaniki w ochronie przyrody i planowaniu przestrzennym, a także prace innych pracowników poświęcone różnym gatunkom lub zagadnieniom. Późniejsze publikacje pracowników dotyczą z jednej strony upowszechniania wiedzy o roślinach, a z drugiej – ich ochrony. W tej pierwszej grupie wymienić warto publikacje H. Piękoś-Mirkowej i Z. Mirka poświęcone florze Tatr i szerszej florze gór, m.in.: *Rośliny gór polskich* [5799], *Kwiaty Tatr* [5943], *Rośliny górskie* [6135], minimonografia szarotki [5315] czy dwa wydania *Roślin chronionych* [5947, 6076]. Tu należą także: *Opowieści o roślinach Pienin* [6274], *Atlas roślin pienińskich. Kwiaty Św. Kingi* [6420], a także zbiór wierszy *Poezja traw* [6059] i seria publikacji w czasopiśmie *Gotek* [4661, 4662, 4688, 4689]. Wśród publikacji dedykowanych specjalnie ochronie przyrody lub szerszej

środowisku przyrodniczemu warto wymienić minimonografię roszczonek Polski w *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* [4693] oraz kilka rozdziałów autorstwa lub współautorstwa Z. Mirka w zredagowanej przez niego monografii TPN *Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego* [5566, 5567, 5569] (Ryc. 4), czy rozdział poświęcony szacie roślinnej Zakopanego w monografii *Zakopane 400 lat*, a także plansze i mapy w *Atlasie TPN* (1985). Należy tutaj wspomnieć o udziale w 2011 roku większości pracowników Zakładu w zorganizowaniu VI ogólnoeuropejskiej konferencji Planta Europa, dedykowanej ochronie przyrody (Ryc. 10). Sprawy szeroko ujętej ochrony przyrody dotyczą liczne artykuły Z. Mirka publikowane w czasopiśmie: *Akademia*, *Aura*, *Politechnika*, *Podtatrze*, *Tatry*, *Tygodnik Podhalański*, *W górach*, *Kurier Lanckoroński*, *Dzikie Życie*, *Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego czy Wierchy*. Tu także należą publikacje innych pracowników, np. teksty w takich tytułach, jak *Materiały szkoleniowe SKPG* czy *Górska Gazeta Internetowa* – M. Ronikier. Warto także wspomnieć o dużym zaangażowaniu Zbigniewa Mirka w przygotowanie pytań do konkursu organizowanego przez szkoły podhalańskie i redakcyjnym opracowaniu oraz wydaniu albumiku prac uczniów, nagrodzonych w jednym z takich konkursów – *Tradycja i zwyczaje pasterskie Karpat w twórczości dzieci*. Wśród publikacji encyklopedycznych upowszechniających wiedzę warto także wspomnieć udział Z. Mirka w redakcji i współautorstwie działu przyrodniczego *Encyklopedii Krakowa* oraz Michała Ronikiera w opracowaniu *Encyklopedii gór i alpinizmu*. Ponadto wśród publikacji należy wymienić albumową, popularno-naukową pozycję *Polska. Parki narodowe* [5936], a także płytę CD poświęconą ochronie przyrody w Polsce opracowaną przez K. Romejko-Hurko przy współpracy dziesiątek osób z całego kraju, pod merytorycznym nadzorem Z. Mirka.

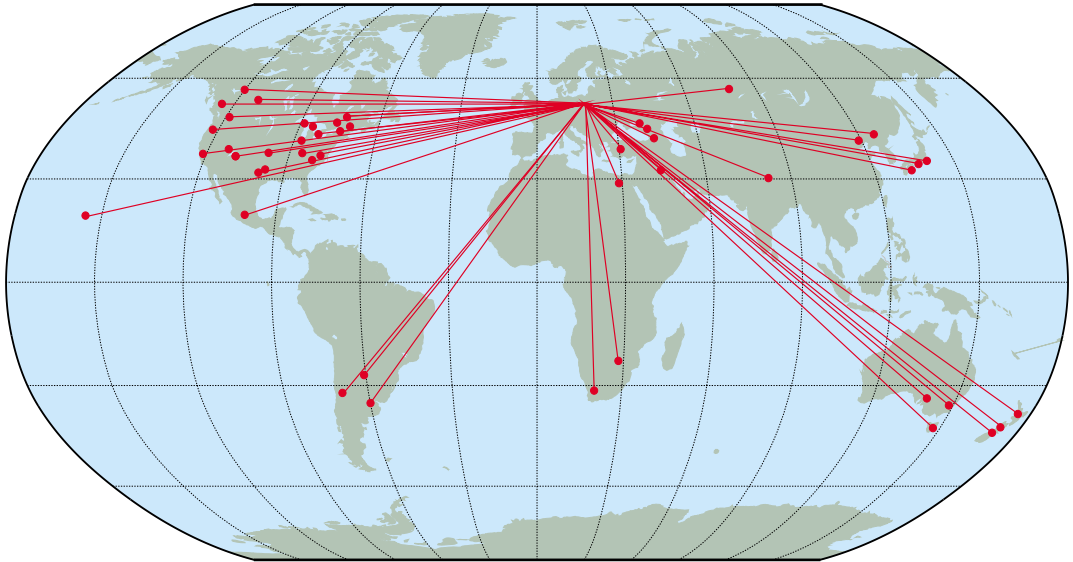
Wśród ważnych działań na polu upowszechniania botaniki należy wspomnieć utworzenie, z inicjatywy Z. Mirka, we współpracy z szerokim gronem polskich paleobotaników (m.in. E. Zastawniak, M. Ralską-Jasiewiczową, K. Mamakową, D. Nalepką i L. Stuchlikiem oraz z koleżankami i kolegami z Muzeum Ziemi PAN w Warszawie) Muzeum Botanicznego IB PAN oraz prezentowanie w nim stałej wystawy „Historia krajobrazów roślinnych Polski”. Wystawa ta służy studentom wielu wyższych uczelni Krakowa, a także nauczycielom i uczniom szkół średnich. W oprowadzaniu grup po Muzeum od wielu lat biorą udział Z. Mirek i K. Romejko-Hurko. Grupa pracowników Zakładu od kilkunastu lat uczestniczy w przygotowywaniu wystaw adresowanych zarówno do uczniów szkół różnego szczebla i studentów wyższych uczelni, jak i szerokiego ogółu społeczeństwa. Prezentowane one są jako wystawy okresowe, bądź w ramach działalności Muzeum Botanicznego IB PAN, jak też bezpośrednio w szkołach. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat przygotowano kilka takich wystaw pod kierunkiem Z. Mirka we współpracy z pracownikami Zakładu (L. Musiał, W. Paul, K. Romejko-Hurko, J. Urbanik, J. J. Wójcicki). Wystawy te poświęcone były różnym zagadnieniom szeroko pojętej botaniki. Tu warto wspomnieć takie tematy, jak: „Gatunki ginące i zagrożone flory Polski” (Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa, J. J. Wójcicki), „Inwazje w świecie roślin” (Z. Mirek), „Starorzeczka – ginący element przyrodniczego krajobrazu Polski” (Z. Mirek, K. Romejko-Hurko, J. Urbanik), „Rośliny symboliczne Tatr i Podtatrza” (Z. Mirek, K. Romejko-Hurko, J. Urbanik), „Endemizm we florze Polski” (Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa) i inne. Na osobną uwagę zasługuje duża i wieloaspektowa

wystawa „Drzewo w naturze i kulturze” (2007), przygotowana pod kierunkiem Z. Mirka z dużym udziałem wielu współautorów (J. Holeksa, M. Żywiec, M. Swadźba, M. We-sołowska, T. Zielonka, B. Znamierowska i in.), którzy przygotowali poszczególne bloki tematyczne. Osobnej wzmianki warta jest także wystawa fotograficzna „Fotoróżnorodność traw” (2008) przygotowana w ramach VIII konferencji poświęconej biologii traw (W. Paul przy współudziale innych pracowników Zakładu).

Poza wyżej wymienionymi formami upowszechniania wiedzy pracownicy Zakładu uczestniczą w innego rodzaju aktywności na tym polu. Warto tu wspomnieć prezentacje

Ryc. 11. Zbiory w zielniku roślin naczyniowych KRAM. A, B: zielnik ks. Józefa Jundziłła; C: zielnik w budynku B, D: zielnik w budynku A (Fot. K. Romejko-Hurko).

Ryc. 12. Lokalizacja ośrodków naukowych, z którymi zielnik roślin naczyniowych KRAM prowadzi wymianę zbiorów.

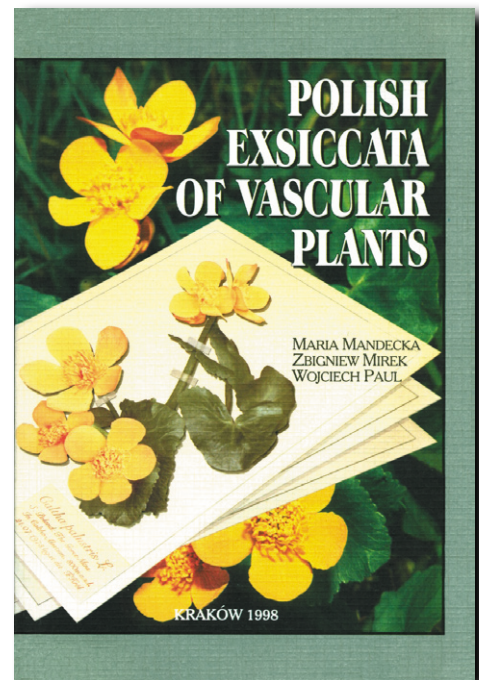
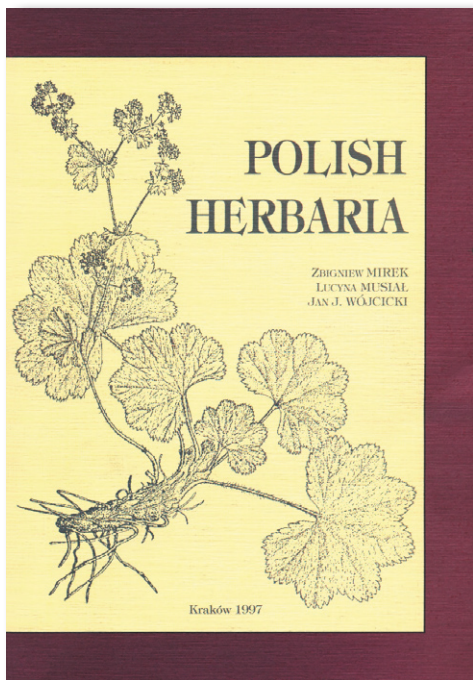
na posiedzeniach towarzystw nastawionych na popularyzację wiedzy dla uczniów w szkołach, szkolenia nauczycieli (E. Cieślak, L. Frey, Z. Mirek), a także wystąpienia telewizyjne i udział w charakterze eksperta w teleturnieju promującym wiedzę ogólną (Z. Mirek). Równie ważne są wywiady i audycje radiowe oraz wywiady i teksty publikowane w prasie (L. Frey, Z. Mirek, M. Mizianty, W. Paul).

ZIELNIK ROŚLIN NACZYNIOWYCH (KRAM)

Kolekcja roślin naczyniowych Instytutu Botaniki PAN, mająca charakter kolekcji narodowej, jest największym tego typu zbiorem w Polsce i jednym z cenniejszych w Europie. Obecnie liczy ponad 607 tysięcy arkuszy numerowanych (około 100 tysięcy dalszych czeka na opracowanie i wcielenie do zbioru głównego). Początki regularnej kolekcji sięgają roku 1867 i związane są z dawnym Muzeum Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności, po którym Instytut Botaniki PAN przejął całą schedę. W momencie przejęcia zbiór ten liczył około 120 tys. arkuszy. W większości były to zbiory nieopracowane, nieoznaczone, często z terenowymi tylko opisami. Stąd pierwsze 30-lecie funkcjonowania Instytutu to intensywne prace nad opracowaniem i wcielaniem do zbioru głównego tych najstarszych kolekcji. Od początku zbiór ten dynamicznie się rozwijał i z czasem stał się największą i pod wieloma względami najważniejszą kolekcją tego typu w Polsce. Zielnik obejmuje zbiory z całego obszaru Polski oraz z niemal wszystkich części świata, m.in. z Karpat, Półwyspu Bałkańskiego, Alp Tyrolskich i innych części tego pasma górskiego, Podola, Wołnyia,

Pokucia, obszaru śródziemnomorskiego, Meksyku, Kuby, Chin, Afryki, obu Ameryk, Azji i wielu innych obszarów. Poza zbiorami własnymi, znacząca część kolekcji spoza Polski pochodzi z darowizn i stale prowadzonej wymiany. W zielniku znajduje się ponad 1000 typów nomenklatorycznych taksonów różnej rangi.

Ważniejsze kolekcje — A. Andrzejowski (Ukraina), E. Janczewski (*Ribes*, flora Wołynia), B. Kotula (Karpaty, Alpy Tyrolskie), A. Jasiewicz (Półwysep Bałkański, Meksyk, Chiny, Karpaty), J. Sosnowska (*Palmae*), L. Stuchlik (Kuba), B. Pawłowski (Karpaty, Półwysep Bałkański, *Alchemilla*), T. Wilczyński (z Podola i Wołynia), A. Śleńdziński (Pokucie), J. Mądalski (Europa południowo-wschodnia, Ameryka, Polska), A. Rehman, W. Szafer, F. Karo, E. Wołoszczak, H. Zapałowicz (Karpaty), A. Żmuda i in. W kolekcji KRAM jest kilka starych zielników z XVIII i XIX wieku, m.in. oryginalny zbiór S. Udzieli z przełomu XIX i XX stulecia o charakterze etnobotanicznym. Jednym z najstarszych (XVII i XVIII w.) jest zielnik J. Jundziłła z Litwy (z okolic Kowna) liczący ponad 8500 arkuszy samych tylko roślin naczyniowych (Ryc. 11A, B). Z przełomu XVIII i XIX w. pochodzi też zielnik J. Giliberta. Wymiana stanowi bardzo ważną formę pozyskiwania zbiorów. Podstawą wymiany są własne wydawnictwa zielnikowe i dublety. Na przestrzeni historii Zakładu wymiana objęła ponad 30 instytucji w kraju oraz blisko 80 instytucji zagranicznych (w sumie ok. 110 placówek badawczych) (Ryc. 12).

Ryc. 13. Przykładowe wydawnictwa zielnikowe.

Wydawnictwa zielnikowe i publikacje na temat zbiorów — Flora Poloniae Exsiccata (rośliny naczyniowe), w latach 1969–1983 ukazało się 8 centurii (numery 1–800) zawierających wykazy gatunków roślin naczyniowych z różnych regionów Polski: [662, 701, 778, 860, 905, 1005, 1142, 1385].

Plantae Vasculares Svalbardenses Exsiccatae – 1987 [1652].

Polish Herbaria [2480] (Z. Mirek, L. Musiał, J. J. Wójcicki 1990) (Ryc. 13).

Polish Exsiccata of Vascular Plants [2576] (Ryc. 13).

Pomieszczenia na zbiory — obejmują łącznie około 200 m² i zajmują obecnie większą część pierwszego piętra budynku B oraz poddasze budynku A, wyremontowane i wyposażone w szafy kompaktowe w roku 2007 (Ryc. 11C, D) (por. schemat sytuacyjny w rozdziale Wstęp, niniejszy tom). Sala zbioru głównego na I piętrze w budynku B, gruntownie wyremontowana w 2012 roku, posiada odpowiednie stałe miejsce służące do pracy z materiałami zielnikowymi.

Organizacja i konserwacja zbioru. — Całość kolekcji roślin kwiatowych uporządkowana jest według systemu Th. Duranda (*Index generum phanerogamorum...*, Bruxelles, 1888) z niezbędnymi późniejszymi uzupełnieniami. Rodzaje w obrębie rodzin ponumerowane są kolejno od 1 do 8348, a w obrębie rodzajów gatunki ułożone są alfabetycznie. Paprotniki (grupa nieujęta w w/w pracy) ułożone są oddzielnie z podziałem na podstawowe grupy (widłaki, widliczki, skrzypy, porybliny, paprocie), a następnie w kolejności alfabetycznej rodzajów. Okazy z każdego stanowiska, naklejone na arkusz o wymiarach 31×44 cm paskami podgumowanego papieru, trzymane są w koszulkach gatunkowych, a te z kolei – w rodzajowych. Okazy typowe trzymane są w osobnych koszulkach koloru czerwonego. Wypustki rodzajowe z zaznaczeniem zakresu gatunków, które obejmuje dany fascykuł ułatwiają korzystanie ze zbioru. Orientację w zbiorze ułatwia też kartoteka, dawniej na kartach katalogowych, obecnie wprowadzana stopniowo do numerycznej bazy danych.

Dawniej zbiory były konserwowane przy pomocy paradichlorobenzenu umieszczanego w szafach i w pudłach zielnikowych. Obecnie zbiór jest regularnie przemrażany w temperaturze do –30°C i stale monitorowany pułapkami feromonowymi. Kolejnymi opiekunami i kustoszami zbioru byli: B. Pawłowski (1953–1969), A. Jasiewicz (1970–1993) i Z. Mirek (1993 →).

PRACOWNICY

W okresie 60-letniej historii Zakładu w realizacji jego zadań uczestniczyło dotychczas 33 pracowników naukowych i 20 pracowników technicznych. Niektórzy pracowali krótko, niekiedy zaledwie kilka miesięcy lub kilka lat. Inni przepracowali w Zakładzie kilka dziesięcioleci. Dokładniejsze informacje o pracownikach naukowych Zakładu podane są w biogramach. Alfabetyczny wykaz pracowników naukowych z podaniem okresu pracy w Zakładzie Systematyki przedstawiono poniżej.

Bieniek Wojciech (2010→), Chwastowski Bohdan Kazimierz (1980–1981), Cieślak Elżbieta (1993→), Combik Michał (2009→), Frey Ludwik (1967–1986) oraz (2000→), Gostyńska-Jakuszczyńska Maria (1975–1992), Gumieniak Artur (2007–2009), Jagiełło Małgorzata (1985–1990), Jasiewicz Adam (1955–1992), Korbecka Grażyna (2004–2007), Kornaś Jan (1955–1964), Kucowa Irena (1953–1980), Mandecka (Gajdek) Maria (1991–2004), Mesjasz-Przybyłowicz Jolanta (1981–1982), Mirek Zbigniew (1972–1974) oraz (2000→), Mizianty Marta (1969–1986) oraz (2000→), Nikel Agnieszka (2005–2009), Paszko Beata (2000→), Paul Wojciech (1995–2011), Pawlus Maria (1977–1990), Pawłowska Stanisława (1953–1975), Pawłowski Bogumił (1953–1969), Piękoś-Mirkowa Halina (1965–1976), Ronikier Michał (2000–2011), Szczepaniak Magdalena (2000→), Staszkiwicz Jerzy (1993–2000), Sychowa Maria (1953–1989), Szafer Władysław (1953–1960), Szelaż Zbigniew (1999–2010), Tacik Tadeusz (1954–1989), Wilk Łukasz (1999–2001), Wójcicki Jan J. (2000–2006), Zarzyka-Ryszka Magdalena (2011→).

Jak każdy inny, tak i Zakład Systematyki i Fitogeografii nie mógłby funkcjonować, gdyby nie oddanie i kompetentne wsparcie pomocniczych pracowników nauki. Każda z tych osób wniosła twórczy i niezbędny wkład w działalność Zakładu. Na szczególne wyróżnienie zasługuje praca osób przez wiele lat związanych z Zakładem. Na początek trzeba wspomnieć Alicję Pałkową (1956–1989), która z jednej strony wykonywała ilustracje do kolejnych tomów *Flory*, z drugiej sprawowała bezpośrednią pieczę nad pracami związanymi z bieżącym funkcjonowaniem Zielnika. W tym ostatnim wspomagał ją z oddaniem laborant Józef Nęcka (1965–1993), którego potem zastąpiła jego córka Beata Nęcka (1993→). Po przejściu A. Pałkowej na emeryturę (1989) zastąpiła ją Danuta Cyganek, współpracująca z nią Zielniku od roku 1975. W szczególności należy podkreślić zaangażowanie i pomoc w rozmaitych pracach badawczych i edytorskich takich osób, jak Lucyna Musiał (1985→), Kaj Romejko-Hurko (2003–2012), Jolanta Urbanik (1994 →), Agnieszka Nikel (2010 →), Anna Trela (1981–2012), a także Anna Ociepa (2010–2011) oraz z wcześniejszych lat: Barbara Bzowska (1970–1978) i Maria Ptak-Mitka (1970–1973). Przejściowo, w początkowym okresie budowania karier naukowych, rozwijanych później w innych miejscach, na etatach technicznych związani byli z Zakładem późniejsi doktorzy: Jerzy Kruszelnicki (1981–1982) i Marian Szewczyk (1978–1981) oraz Teresa Nowakowska-Jasińska (obecnie profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego) (1975). Kilka kolejnych osób, jak Magdalena Nowak (wcześniej w Bibliotece IB) czy Jan J. Wójcicki (2006 →) i Wojciech Paul (2012→), wcześniej na etatach naukowych w Zakładzie, poświęcili się pracom edytorskim lub wykonują prace pomocnicze do badań.

Poniżej zestawiono w porządku alfabetycznym listę pracowników inżynieryjno-technicznych (oraz okresy ich pracy w Zakładzie Systematyki).

Bzowska Barbara (1970–1978), Cyganek Danuta (1975→), Kruszelnicki Jerzy (1981–1982), Musiał Lucyna (1985→), Nęcka Beata (1993→), Nęcka Józef (1965–1993), Nikel Agnieszka (2010 →), Nowak Magdalena (1976–2011), Nowakowska-Jasińska Teresa (1975), Ociepa Anna (2010–2011), Pałkowa Alicja (1956–1989), Paul Wojciech (2012 →), Ptak-Mitka Maria (1970–1973), Romejko-Hurko Kaj (2003–2012), Szewczyk Marian (1978–1981), Trela Anna (1981–2012), Urbanik Jolanta (1994 →), Wójcicki Jan J. (2006 →).

BIOGRAMY

Bieniek Wojciech (ur. 1981), dr inż., biotechnolog, botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2010–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→; tematyka badawcza: filogeografia, filogenetyka, genetyka molekularna, barcoding DNA.

Chlebicki Andrzej → por. Zakład Mykologii.

Cieślak Elżbieta (ur. 1969), dr, biolog-botanik, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1993–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→ (od 2010 pracownik techniczny); tematyka badawcza: taksonomia i chorologia wybranych grup gatunków, związki podstawowych poziomów różnorodności biologicznej (wewnątrzgatunkowej, międzygatunkowej i siedliskowej) na przykładzie gatunków kserotermicznych w Europie, mechanizmy i czynniki kształtujące strukturę genetyczną populacji gatunków rzadkich, biogeografia roślin (filogeografia) górskich w Europie.

Combik Michał (ur. 1978), dr, genetyka i hodowla roślin; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2009–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→; tematyka badawcza: wykorzystanie technik biologii molekularnej i metod bioinformatycznych w analizie zmienności genetycznej gatunków, barcoding oraz sekwencjonowanie genów, analiza bioinformatyczna sekwencji nukleotydowej.

Frey Ludwik (ur. 1942), prof. dr hab., biosystematyk, cytolog, embriolog, historyk botaniki; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1967–1986, Zakład Zmienności Roślin 1986–1993, Pracownia Zmienności Roślin w Zakładzie Systematyki Roślin Naczyniowych 1993–2000, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012; redaktor czasopisma: *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica*; tematyka badawcza: zmienność, rozmieszczenie i kariologia traw w Polsce, embriologia wybranych gatunków z rodzaju *Scabiosa*.

Gostyńska-Jakuszevska Maria (ur. 1929), doc. dr hab., systematyk i geograf roślin, ochrona przyrody; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1975–1992; tematyka badawcza: systematyka i rozmieszczenie kilkudziesięciu gatunków drzew i krzewów opublikowanych w dziele: *Atlas rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce*, rozmieszczenie kilkunastu gatunków do dzieła *Atlas Florae Europaeae*, rozmieszczenie i ekologia szeregu gatunków w Polsce, Czechosłowacji oraz Litewskiej SRR.

Gumieniak Artur (ur. 1975), dr, botanik, ochrona środowiska; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2007–2009; tematyka badawcza: zadomawianie się wybranych grup antropofitów w pasmach Jałowca i Policy.

Jagiello Małgorzata (ur. 1956), dr, systematyk; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1985–1990; tematyka badawcza: cytotaksonomia, zmienność populacyjna i rozmieszczenie rodzaju *Dactylorhiza*.

- Jasiewicz Adam** (1928–2001), prof. dr hab., systematyk, fitogeograf i fitosocjolog, florysta; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1955–1992, kierownik Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych 1969–1992; dyrektor IB PAN 1969–1984; wieloletni redaktor dzieła *Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych*; wieloletni redaktor czasopisma *Fragmenta Floristica et Geobotanica*; tematyka badawcza: florystyka, geografia i taksonomia roślin naczyniowych, flora Bieszczadów zachodnich oraz Tatr i Podtatrza.
- Korbecka Grażyna** (ur. 1974), dr, botanik, biotechnolog; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2004–2007; tematyka badawcza: analiza struktury genetycznej wybranych gatunków roślin naczyniowych, zwłaszcza zagrożonych i endemitów.
- Kucowa Irena** (1911–1995), dr, systematyk; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1953–1980; tematyka badawcza: systematyka, anatomia, geografia roślin naczyniowych, ochrona przyrody, opracowania wybranych rodzin (*Droseraceae* i *Rubiaceae*) do dzieła *Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych*.
- Mandecka-Gajdek Maria** (ur. 1966), mgr, botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1991–2004; tematyka badawcza: rozmieszczenie i ekologia wybranych gatunków *Sanguisorba*.
- Mądalski Józef** (1988–1990), prof. dr, systematyk, florysta; Pracownia Atlasu Flory Polskiej we Wrocławiu Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie 1988–1990; redaktor serii *Atlas Flory Polskiej i Ziemi Ościennych*; tematyka badawcza: opracowania wybranych rodzajów do dzieła *Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych* (np. *Orobanchaceae*, *Achillea*, *Centaurea*, *Crupina*, *Chartolepis*).
- Mesjasz-Przybyłowicz Jolanta** (ur. 1952), dr, systematyk, ekolog; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1981–1982; tematyka badawcza: taksonomia i rozmieszczenie *Gentiana. sec. Endotricha* w Polsce.
- Mirek Zbigniew** (ur. 1951), prof. dr hab., botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1972–1974, Zakład Ekologii i Geografii Roślin 1974–1986, Zakład Zmienności Roślin 1986–1993, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1993–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2011→; kierownik Pracowni Flory Roślin Naczyniowych 1993–1995 i Pracowni Flory Polski i Atlasu (od 1998 Pracowni Flory Polski i Ikonografii) 1995–2000 w obrębie Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych, kierownik Zakładu Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2011, kierownik Zakładu Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→, dyrektor IB PAN 1999–2011; kustosz Zielnika Roślin Naczyniowych 1993→; współorganizator i kierownik Działu Wydawnictw IB PAN 1990–1993, redaktor serii: *Flora Polski. Rośliny naczyniowe*, *Biodiversity of Poland*, *Biodiversity of the Tatra National Park*, *Biodiversity of the Carpathians*, redaktor czasopism: *Polish Botanical Studies*, *Wiadomości Botaniczne*; tematyka badawcza: taksonomia i chorologia roślin naczyniowych, synantropizacja szaty roślinnej (ze szczególnym uwzględnieniem Tatr i Podtatrza), historia botaniki oraz

informacja naukowa i dokumentacja botaniczna, ochrona szaty roślinnej (ze szczególnym uwzględnieniem Tatr i Podtatrza), szeroko pojęta popularyzacja wiedzy botanicznej.

Mizianty Marta (ur. 1946), prof. dr hab., botanik, biosystematyk; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1969–1986, Zakład Zmienności Roślin 1986–1993, Pracownia Zmienności Roślin w Zakładzie Systematyki Roślin Naczyniowych 1993–2000, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→; zastępca dyrektora Instytutu Botaniki PAN 1993–2011; tematyka badawcza: ewolucja, biosystematyka, badania populacyjne, cytologia, karyologia, analizy molekularne i filogeografia, głównie traw.

Nikel Agnieszka (ur. 1975), dr, botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2005–2009, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→ (od 2010 pracownik techniczny); tematyka badawcza: florystyka, systematyka roślin wyższych, fitosocjologia, ochrona przyrody.

Paszko Beata (ur. 1971), dr, botanik; Pracownia Zmienności Roślin w Zakładzie Systematyki Roślin Naczyniowych 1996–2000, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→; tematyka badawcza: systematyka, geografia, anatomia, filogeneza i cytologia roślin, taksonomia i rozmieszczenie wybranych kompleksów gatunków traw z rodzajów *Agrostis*, *Calamagrostis* i *Deyeuxia* (*Poaceae*) w Europie, Azji i Ameryce Północnej, zmienność populacyjna roślin i genetyka populacyjna wybranych grup taksonów z rodzajów *Brachypodium* i *Calamagrostis* oraz przedstawicieli kompleksu Triticeae, chorologia rzadkich gatunków traw w Polsce, naturalna hybrydyzacja w rodzajach *Calamagrostis* i *Deyeuxia*, relacje filogenetyczne w obrębie grupy „*Aveneae*-type plastid DNA clade” (*Poaceae*).

Paul Wojciech (ur. 1966), dr, botanik, geograf roślin i florysta; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1995–2011; Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→ (od 2012 pracownik techniczny); tematyka badawcza: flora Polski i Europy, geografia i filogeografia wybranych gatunków flory Polski, metodyka badań terenowych, geograficzne systemy informacyjne.

Pawlus Maria (ur. 1954), dr, systematyk i geograf roślin; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1977–1990; tematyka badawcza: systematyka i chorologia wybranych gatunków rodzajów: *Festuca*, *Alchemilla*, *Biscutella*, *Capsella* i innych.

Pawłowska Stanisława (1905–1985), dr, systematyk, geograf roślin; Zakład a później Instytut Botaniki PAN 1953–1975; tematyka badawcza: systematyka, florystyka, fitosocjologia, ochrona przyrody, popularyzacja wiedzy botanicznej, autorka opracowań wielu taksonów do dzieła *Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych*.

Pawłowski Bogumil (1898–1971), prof. dr hab., systematyk, florysta, geograf roślin i fitosocjolog; Pracownia Flory Polskiej, która w 1956 roku została przemianowana w Zakład

Systematyki Roślin Naczyniowych 1953–1968; z-ca dyrektora IB PAN 1953–1962, pełniący obowiązki dyrektora Instytutu Botaniki PAN 1962, dyrektor IB PAN 1962–1969; tematyka badawcza: pionierskie badań fitosocjologiczne w Polsce, których efektem są monografie fitosocjologiczne Tatr, Sądeckich i innych terenów, opracowanie dzieł: *Rośliny Polskie, Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych* czy *Flora Tatr*, systematyka rodzajów: *Delphinium*, *Alchemilla*, *Callitriche*, *Polygala*, *Thymus*, *Symphytum*, *Procopiana*, flora gór Europy (jeden z jej najwybitniejszych znawców).

Piękość-Mirkowa Halina (1939–2013), prof. dr hab., botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1965–1976; tematyka badawcza: fitogeografia i ochrona gatunkowa roślin, zmienność i taksonomia paproci z grupy *Dryopteris dilatata*, rozmieszczenie roślin regla dolnego i górnego w Tatrach.

Ronikier Michał → por. Pracownia Analiz Molekularnych.

Szczepaniak Magdalena (ur. 1970), dr, botanik, systematyk; Pracownia Zmienności Roślin w Zakładzie Systematyki Roślin Naczyniowych 1994–2000, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2011, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→ (od 2012 pracownik techniczny); tematyka badawcza: zmienność i zróżnicowanie morfologiczne i genetyczne roślin, hybrydyzacja wybranych grup gatunków, metodyka badań taksonomicznych, filogeografia gatunków rzadkich i szeroko rozmieszczonych; ochrona gatunkowa roślin.

Sychowa Maria (1927–1994), dr, systematyk; Zakład Systematyki i geografii Roślin Naczyniowych (później Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych) 1953–1989; tematyka badawcza: systematyka, geografia i fenologia roślin naczyniowych oraz geobotanika, większość jej dorobku naukowego wiąże się z opracowaniami do dzieła *Flora Polska – Rośliny naczyniowe*, w tym krytyczne studia nad rodzajem *Myosotis*.

Szafer Władysław → por. Zakład Paleobotaniki.

Szeląg Zbigniew (ur. 1964), prof. dr hab., botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1986–1989, Zakład Ekologii 1989–1999, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1999–2010; tematyka badawcza: geobotanika Masywu Śnieżnika i Gór Bialskich, taksonomia, chorologia i ewolucja *Hieracium* i *Pilosella* w Europie ze szczególnym uwzględnieniem Sudetów, Karpat i Półwyspu Bałkańskiego.

Tacik Tadeusz (1926–1989), dr, taksonom, florysta i fitosocjolog; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1954–1989; kierownik Pracowni Atlasu Flory Polskiej 1984–1989; tematyka badawcza: nomenklatura roślin, opracowania wielu taksonów roślin nowych dla nauki i nowych kombinacji nomenklatorycznych, wspaniały znawca łąciny i tłumacz (wraz z M. Reymanówną i A. Skirgiełło) *Międzynarodowego Kodeksu Nomenklatury Botanicznej*, opracowania licznych rodzajów i rodzin do dzieła *Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych* (w tym bardzo trudnych, jak np. *Rumex*, *Taraxacum*).

- Wilk Łukasz** (ur. 1975), mgr, botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 1999–2001 oraz 2001–2003 (doktorant MSDNP PAN); tematyka badawcza: taksonomia *Ranunculus oreophilus* w Polsce i krajach ościennych.
- Wójcicki Jan J.** (ur. 1950), dr, systematyk; Zakład Zmienności Roślin 1972–1993, Pracownia Zmienności Roślin w Zakładzie Systematyki Roślin Naczyniowych 1993–2000, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2000–2006, Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→ (od 2007 pracownik techniczny); współorganizator istniejącego do dziś Działu Wydawnictw IB PAN, redaktor czasopisma *Polish Botanical Journal*, współredaktor serii wydawniczych *Polish Botanical Studies* i *Botanical Guidebooks*; tematyka badawcza: zmienność i naturalna hybrydyzacja europejskich przedstawicieli *Prunus* sec. *Cerasus*, zmienność populacyjna *Alnus viridis*, *Betula humilis*, *Myrica gale*, *Saxifraga paniculata* i *Prunus padus*, taksonomia i chorologia *Bolboschoenus* i *Cardamine* w Polsce, zróżnicowanie i ewolucja *Trapaceae* (z uwzględnieniem materiałów fosylnych).
- Zarzyka-Ryszka Magdalena** (ur. 1976), dr, botanik; Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych 2006–2010 (pracownik techniczny), 2011→; Zakład Systematyki i Fitogeografii Roślin Naczyniowych 2012→; tematyka badawcza: fitogeografia, florystyka, systematyka roślin, ekologia roślin, taksonomia i chorologia rodzajów *Agrimonia* i *Leucoium*.